

Reîntoarcerea la tradiție sau „Samson și Dalila” – premieră la Operă

(Costin Popa – 10 octombrie 2019)

S-a deschis stagiunea primei scene lirice naționale și titlul ales a fost cunoscutul opus al lui Camille Saint-Saëns, pe libretul lui Ferdinand Lemaire. O nouă producție, la 27 de ani de la anterioara care venea după nouă decenii de la premiera absolută românească. Demersul poate fi atractiv pentru public, dar și pretențios pentru interpreți, confrunțați cu o stilistică diferită de cea italiană, mult obișnuită la noi.

Pentru realizare s-a apelat la echipa Giandomenico Vaccari (regie), Davide Bombana (coregrafie), Andrea Koch (scenografie), Andrea Bițulescu (videoproiecție). Fără alte prime comentarii, montarea a fost clasică, tradițională, de epocă, narativă, în care doar proiecțiile au venit ca element modern, alături de câteva simboluri, îndeosebi ale culorilor.

Decorul, destul de auster, are drept constituent permanent (exceptând scena prizonieratului lui Samson) o largă scară centrală, cu un zid în spate, în față rămânând spațiu pentru unele obiecte de interior din actul al doilea, măsuța de toaletă, patul Dalilei. Păcat că spectaculosul cort roșu a rămas nefuncțional în același ambient al locuinței din valea Soreck. În primul act, zidul se deschide și se închide destul de puțin justificat, servește drept poartă de intrare a unor personaje precum Dalila și însoțitoarele sau pentru a da amploare proiecțiilor de fundal. Ei bine, templul lui Dagon aduce a... Casa Poporului și stimulează imaginații privind robia în umbra unei asemenea construcții megalitice. Alternează cu reprezentări de cer înnorat sau înstelat, semnificații ușor de detectat.

O unică stâncă, plasată brutal în casa Dalilei simbolizează sălbăticia locului, în timp ce proiecțiile ajută atmosfera cu imaginea unor dune sau a cerului spuzit de stele inspiratoare pentru amor.

Actul ultim, ce se petrece în interiorul templului lui Dagon, proiectează o cascadă (!?) peste care se suprapune din când în când statuia imensă a crudului zeu. Samson o va sparge (electronic!) în bucățele mici, lovind-o simplu, cu un pietroi. Cam prozaică găselniță de final.

În contextul unor atâtea banalități, poate cel mai reușit tablou se derulase înainte, când Samson și ceilalți evrei captivi erau închiși precum animalele, în cuștile pușcăriei din Gaza. Și când treptele scării permanente erau ascunse după perdele grele.

Codul culorilor costumelor a propus tente terne, cenușii, nisipii, maronii pentru evreii înrobiți, indigo-ciclamen (actul prim), lila-roșu (actul al II-lea) și albul victoriei (actul al III-lea) pentru Dalila, precum și frumoase combinații de roșu-roz-verde-albastru-bleu pentru atrăgătoarele preotese ale zeului Dagon.

„Samson și Dalila” este în principal o operă oratorică și mișcarea scenică s-a redus la strictul necesar, cu excepția dansurilor. La începutul primului act, câteva perechi aduse în scenă de regizor au contravenit atmosferei de rugă fierbinte și smerită a evreilor, iar în ultimul, celebra Baccanală, destul de ne-inventivă deși incitantă în costumație, a ținut cont prea puțin de desenul melodic orchestral. Și mă refer acum doar la turbulența ultimelor măsuri. Potrivit mi s-a părut însă dansul preoteselor din primul act, lasciv și bine acordat fineței instrumentale. O primă victorie și pentru fosă.

Paranteză. Între cei 16 balerini specificați în fluturașul de sală, am identificat doar trei nume românești. Globalizare.

Aleksandrs Antonenko, Samson monumental

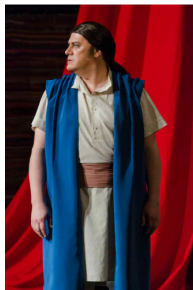
Vedetă internațională cu manieră eroică de cânt, glas velurat maleabil și alură ultra-potrivite pentru solicitantul, dramaticul rol, tenorul leton a impresionat de la prima replică prin amploarea vocii, masivitatea și bogăția sunetului, supremația accentelor, vibrația lăuntrică, știința declamatorie și dimensiunea majestuoasă a adresărilor. Șuvoaie de glas se revărsau în sală. Discursului grandios, Antonenko i-a asociat și mlădieri cu inflexiuni moi, în mezzoforte și câteodată chiar în subtilă mezzavoce. Contrastele între forța debordantă și cântul mătășos au descris în totalitate complexitatea personajului, iar prin timbralitate, interpretul a amintit de soliditatea și învăluirile glasului legendarului Jon Vickers. Admirabil integrat stilisticii franceze, Antonenko ar fi rămas cu totul memorabil, dacă...

O Dalila „de cupă”

Neavând interpretă bucureșteană (încă), teatrul din Splai a invitat-o de la Opera Maghiară din Cluj-Napoca pe mezzosopra Orsolya Veress, voce importantă, strălucitoare, cu consistență a registrului central și abordare dramatică a duetului cu Marele Preot din actul secund, la sfârșitul căruia, în ciudată, a aruncat cu o... pernă după înaltul prelat. Se pare că regizorul a dorit puerilul gest ca un fel de... protest al Dalilei la sarcina primită, de a-i smulge secretul lui Samson. Senzualitatea cântului, cheia de boltă a expresiei rolului, a fost – în linii mari – bine servită de voluptuoasa artistă în ariile „Printemps qui commence” (frazare fluidă) și „Mon coeur s'ouvre à ta voix” (frumos legato). A abordat scena seducției lui Samson câteodată prea direct și obiectiv.

Cu vocea-i de bariton, din plin înzestrată cu armonice prețios rezonante, Ștefan Ignat a conturat un Mare Preot stâncos, dur, cu tirade de forță și atitudine intens dominatoare asupra Dalilei în marele lor duet.

În alte roluri, au cântat bașii Filip Panait (Abimélech cu glas omogen și sonor proiectat în sală), Marius Boloș (Un bătrân evreu cu voce caldă și catifelată, din păcate cu o „pedală” finală surdă în singura intervenție din primul act), tenorii Andrei Lazăr și Paul Lungu (Solul și Primul filistean), baritonul Florin Simionca (Al doilea filistean).

Aleksandrs Antonenko

Aleksandrs Antonenko

Aleksandrs Antonenko

Filip Panait,
Aleksandrs Antonenko

Dansul preoteselor

Aleksandrs Antonenko

Orsolya Veress

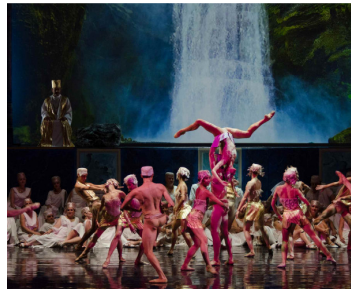
Marius Bolos

Orsolya Veress,
Aleksandrs Antonenko

Închisoarea din Gaza

Bacchanala

Masa de sacrificiu în
templul lui Dagon

Aplauze

Așa cum notam și cu alte prilejuri, este nevoie de un French coach la Opera Națională București pentru sporirea inteligibilității rostirii. Nu am găsit un asemenea nume în bogatul caiet-program care listează toți angajații teatrului, de la managerul interimar la cei din atelierul de spălătorie-boiangerie. Era mai grav dacă găseam.

Buclușele Si bemol-uri acute

Le-am lăsat la urmă, pentru că problematica lor ar putea fi accidentală, legată de emoțiile premierei. Cel puțin așa presupun, în spirit pozitiv. Dar trebuie consemnate pentru buna regulă a cronicii.

Așadar, primul Si bemol ratat a revenit Dalilei la finele ariei „Amour, viens aider ma faiblesse” (actul al II-lea) și a suferit prin dispersare și lipsă de concentrare a sunetului. Al doilea a căzut în responsabilitatea lui Samson, care a reușit în chip minunat să dubleze ultima parte a strofei secunde a ariei Dalilei „Mon coeur s'ouvre à ta voix” (același act) cu o frază în mezzoforte, dar cu finalizare acută chicsată, după o încercare disperată de retragere în falset. Nici celelalte, aparținătoare tot tenorului și anume încheierea actului, „Trahison!”, ca și ultimele note ale operei „...en ce lieu!”, nu au avut siguranță și s-au clătinat periculos. Destul, întrucât restul Si bemol-urilor celor doi principali – nu mai erau multe – a fost valabil.

Sub bagheta lui Vlad Conta, dirijor experimentat, melodica franceză și-a regăsit tălmăcirile exotice, de atmosferă, rafinamentul funciar. Orchestra Operei Naționale a creat o transparentă tapiserie sonoră în raporturile cu platoul și, în spectacolele următoare, va urmări cu siguranță ameliorarea atacurilor partidelor de instrumente, ale suflătorilor în special.

O bună performanță a realizat corul pregătit de Daniel Jinga, prin cântările nuanțate, moi și dureroase ale evreilor, intercalate cu momentele pline de mlădieri ale chemărilor provocatoare și, bineînțeles, prin exploziile ceremoniale și ironice ale filistenilor din actul final.

„Samson și Dalila” la Opera Națională București va fi de viață lungă, în măsura asigurării atractivității prin distribuții variate, cel puțin pentru cele două personaje titulare. Ștacheta premierei va trebui menținută și, desigur, depășită. Ca securitate vocală și look modern. Precum și în măsura întreținerii atente, ținând cont că mulți asistenți de regie și scenografie sunt prevăzuți să vegheze la menținerea prospețimii producției.

În foaier au putut fi vizionate panouri cu fotografii, reunite sub genericul „Expoziție dedicată memoriei victimelor Holocaustului”.

* Foto: Sebastian Bucur – Opera Națională București.